

การนำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ

นางศิริณาทพร ชคัตตรัย

การศึกษาเรื่อง “การนำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการนำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ และเพื่อนำเสนอแนวทางส่งเสริมให้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติมีการนำไปสู่การปฏิบัติมากยิ่งขึ้น โดยศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรที่ศึกษาคือผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานในศูนย์เด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 76 จังหวัด จำนวน 400 ศูนย์ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) กับแกนนำเครือข่ายผู้ดูแลเด็กในพื้นที่ 4 ภาค จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติวิเคราะห์ที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาในเชิงปริมาณและคุณภาพ สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก พบว่าส่วนมากเป็นเพศหญิง และจบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ตำแหน่งครูผู้ดูแลเด็ก ส่วนมากเป็นข้าราชการ มีประสบการณ์ทำงานในศูนย์เด็กเล็กเฉลี่ย 11.54 ปี ได้รับเงินเดือนเฉลี่ยเดือนละ 13,012.80 บาท
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการนำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปปฏิบัติ
 - 2.1. การรับรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ พบว่าส่วนมากรับรู้จากเพื่อนผู้ดูแลเด็กด้วยกัน รองลงมารับรู้จากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด สำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนักวิชาการศึกษาส่วนมากรับรู้จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแจ้งให้ทราบ และได้เข้าอบรมกับสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ
 - 2.2. การได้รับหนังสือมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ : คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐาน (เล่มสีชมพูเข้ม) ส่วนมากได้รับแล้วเมื่อปี 2555 ซึ่งสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ได้ส่งหนังสือดังกล่าวไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์เด็กเล็กทั่วประเทศ
 - 2.3. การใช้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก ส่วนมากใช้เนื่องจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสั่งการให้นำมาใช้และเป็นมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นมาตรฐานกลางของประเทศ
 - 2.4. การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ส่วนมากเคยเข้ารับการอบรม
 - 2.5. การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็ก ส่วนมากประเมินผลทุกปีด้วยมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่

2.6. การวัดระดับความรู้ความสามารถในการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กที่สังกัดด้วยมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ส่วนมากมีความรู้ระดับปานกลาง

2.7. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ส่วนมากเห็นว่ามีความประโยชน์ทำให้ผู้ดูแลเด็กมีแนวทางในการจัดกระบวนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างถูกต้อง และทำงานเป็นระบบมากขึ้น ทำให้ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของศูนย์ ทำให้ผู้บริหารตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และทำให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาเด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น

2.8. ความต้องการได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ส่วนมากต้องการให้จัดอบรมให้ รองลงมาต้องการหนังสือมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ : คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐาน

2.9. ปัญหาอุปสรรคที่พบคือการมีหลายมาตรฐาน ทั้งของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมอนามัย และมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับผู้ดูแลเด็กเพราะต้องจัดทำเอกสารประกอบการประเมินตามมาตรฐานจำนวนมาก และเสนอให้มีการประกาศใช้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติซึ่งเป็นมาตรฐานกลางของประเทศเพียงมาตรฐานเดียว

3. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน 14 ตัวบ่งชี้ 85 เกณฑ์

3.1. มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ผู้ดูแลเด็ก มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางทุกด้าน

3.2. มาตรฐานที่ 2 การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก

3.3. มาตรฐานที่ 3 คุณภาพเด็ก ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ด้าน ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการใช้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติอย่างเป็นรูปธรรมโดยจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

ตามนโยบายของรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย คือ เร่งรัดเพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนารอบด้านตามวัยอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง และประเทศไทยได้มีมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ถือว่าเป็นมาตรฐานกลางของชาติที่จะเป็นเครื่องประกันว่าเด็กเล็กของไทยทุกภูมิภาค จะได้รับการดูแลโดยมีมาตรฐานขั้นต่ำเท่าเทียมกัน โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2554 มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์และยกระดับคุณภาพศูนย์เด็กเล็ก

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับเป็นนโยบายหลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนการนำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางของประเทศเพียงมาตรฐานเดียว ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับส่วนกลางและเชื่อมโยงถึงระดับจังหวัด

1.2 การจัดตั้งกลไกการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับจังหวัด

ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลไกการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัด ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555 - 2559 ยุทธศาสตร์ที่ 4 กลไกการดำเนินงานพัฒนาเด็กปฐมวัย กำหนดให้มีการส่งเสริมการจัดตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบด้านปฐมวัยในทุกระดับ จังหวัด อำเภอ และตำบล โดยในระดับจังหวัดกำหนดให้มีคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) ซึ่งกลไกดังกล่าวเป็นช่องทางหนึ่งในการผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.3 เร่งรัดการรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะรัฐมนตรี

ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2552 มอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เร่งรัดดำเนินการเกี่ยวกับการยกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนให้บรรลุผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว เนื่องจากเป็นนโยบายสำคัญเรื่องหนึ่งของรัฐบาลและมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2554 ประกาศใช้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติเป็นมาตรฐานกลางของประเทศเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กทั่วประเทศ และมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินการโดยนำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์และเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพของศูนย์เด็กเล็ก เนื่องจากระยะเวลาผ่านมาเป็นเวลา 5 ปี แต่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังไม่มีรายงานผลการขับเคลื่อนในการเร่งรัดยกระดับศูนย์เด็กเล็กให้มีคุณภาพแก่คณะรัฐมนตรีทราบ ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงควรเร่งติดตามให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าวเพื่อรวบรวมนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีทราบผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

2.1 ส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ให้แก่ผู้บริหารท้องถิ่น นักวิชาการศึกษา และหัวหน้าศูนย์เด็กเล็ก เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน และสามารถนำไปพัฒนาเด็กปฐมวัยได้

2.2 ส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรการใช้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติในรูปแบบ E - Learning เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลได้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น และพัฒนาสื่อชุดองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติเพื่อเผยแพร่ไปยังศูนย์เด็กเล็กทุกสังกัดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

2.3 ส่งเสริมให้มีวิทยากรแกนนำของหน่วยงานต้นสังกัดที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กเพื่อไปขยายผลสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.4 ส่งเสริมให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมทั้งศึกษาดูงานศูนย์ต้นแบบที่นำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ให้มีคุณภาพ

2.5 สร้างมาตรการจูงใจในการนำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปใช้ โดยการจัดประกวดศูนย์เด็กเล็กต้นแบบที่นำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติไปใช้ในการยกระดับศูนย์ให้มีคุณภาพ

2.6 ส่งเสริมให้มีการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณคะแนนการประเมินตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่แม่นยำและง่ายต่อการประเมิน และสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำไปใช้ในการประเมิน

2.7 ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องผ่านสื่อทุกช่องทาง เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะเกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ